

חיי מרגריטה סניסטרה (אמא גרצר) - כתבה נירה 2002

סיפור חייה של מרגריטה סניסטרה (סבתא מאמי), אמם של אברהם, נורית ואורי גרצר נכתב ע"י נירה פנסו גרצר בקורס פסיכולוגיה של המשפחה והילד במסגרת לימודי תעודת הוראה בסמינר דוד יל"ן (2002)

מרגריטה ורודולף גרצר בחתונתם 1930

מרגריטה עם איגנץ (אברהם גרצר) ואלסי (נפטרה בגיל 3) 1934

אחרית דבר

כשהגיעה מרגריטה לקיבוץ הטילו עליה לבשל מרק לארוחות הצהריים. היה עליה להשכים קום. היא היתה צריכה לעמוד בלחצים החברתיים בעוצמות שלא היתה רגילה אליהם. לאחר שעברה את כל הכתוב להלן בחייה נשברה מול המערכת הקיבוצית. הצריף שלה עמד בקצה הקיבוץ, ממוקם בחורשה נידחת. עצים אפלים כיסו עליו. היא התכנסה בביתה ולא יצאה ממנו במשך קרוב לשלושים שנים.

עם הבנים שבאו לראות אותה היא שוחחה דרך החלון. עם הנכדים - באותו האופן. היא גידלה אינספור חתולים והחדר המבודד היה שרוי תמיד בצחנת-מה. שלוש פעמים בכל יום הביאה לה נורית את ארוחותיה על מגש של חדר האוכל. פעם בשבוע גם באה לנקות. בלילות חמקה מרגריטה החוצה והיתה מאכילה את החיות בפינת החי, וגם שרה להם שירים. רק בשנות השבעים פתחה את הדלת לנכדיה, לביקורים שבועיים, בליל שבת, לאחר ארוחת הערב בחדר האוכל, התכנסו כולם אצל "סבתא מאמי" (מרגלית) ודיברו כולם בבת אחת, עברית, צ'כית, גרמנית. בסוף הביקור כל אחד קיבל חבילת שוקולד.

הסיפור המלא

1. מרגריטה סניסטרה נולדה בעיר ברנו, מורביה, באוגוסט, 1900 היא היתה הילדה השלישית במשפחה קתולית ברוכת חמישה ילדים: שלוש בנות ושני בנים. למרגריטה היו אח ואחות גדולים ממנה (וילאם ומאריה) ואח ואחות צעירים (פריץ והלנה). אימה, פרנציסקה, היתה עקרת בית ואביה, קארל, היה פקיד ממשלתי שעסק במכירת טופסי לוטו. באותם ימים היו במורביה בתי ספר גרמנים ובתי ספר צ'כים. בני המשפחה למדו בבית ספר גרמני ובנות המשפחה למדו בבית הספר הצ'כי. מרגריטה עצמה התחילה את לימודיה בבית הספר הגרמני והמשיכה בבית ספר צ'כי. היא למדה בערך עד גיל 14. ואז החלה מלחמת העולם הראשונה. במהלך מלחמת העולם נפטר אבי המשפחה קארל סניסטרה. הפנסיה ששולמה לו לא הספיקה לפרנסת הבית ופרנציסקה החלה עובדת כטבחית בקהילה היהודית בעיר. בברנו היתה קהילה יהודית מפותחת והיה להם בית תמחוי לשרות הנזקקים בעיר. שם הכירה פרנציסקה את רודי (רודולף) גרצר, שהיה ילד יתום, כבן 7-8, יליד אפריל 1907. רודי נולד בווינה, המרוחקת מברנו כ-150 ק"מ. עד כמה שידוע לנו היום היו רודי ואחיו לאו היחידים ששרדו במשפחתם. הם נותרו חסרי כל. בערך באמצע המלחמה נהרג וילאם, הבן הבכור של משפחת סניסטרה, כחייל רגלי בצבא הגרמני. זמן קצר אחר כך מת ממחלה בנו היחיד. סבתא פרנציסקה עוברת תקופה של שברון לב, במהלכה היא מעבירה את הימים בבישול ארוחות חמות לנזקקים בבית התמחוי ובהתקרבות לילד היהודי שהכירה שם - רודי. רודי סיפר לגברת סניסטרה שהוא בא ברגל מוינה, שהוא ברח שם מבית היתומים ושהוא מתאכסן כרגע בבית יתומים מקומי שגם ממנו הוא מתכוון לברוח. פרנציסקה מנסה לשכנע את הילד שלא יברח, ולאט לאט מציעה לו בית חם בקרב בני משפחתה. רודי משוחח באופן שוטף בגרמנית ובצ'כית, אבל יודע לכתוב רק בגרמנית. את הידע שלו רכש כנראה בווינה שלפני המלחמה ובחלקו גם בבית היתומים.

2. בבית משפחת סניסטרה נותרו כעת האם, פרנציסקה, וארבעת ילדיה: שלוש הבנות והבן הצעיר. רוזי הילד היהודי היתום מתקבל כנראה באופן טבעי בבית ששכל זה מקרוב שלושה מדייריו.

רוזי ומרגריטה מתחילים בערך כאן את שלב ההיכרות ביניהם, היכרות וחברות שנמשכת עד שנת 1930. מרגריטה עובדת תקופה מסוימת כסייעת לרופא שיניים ורוזי, מסיים את חוק לימודיו ומתגייס לצבא הצ'כי, בערך בגיל 18. (בניגוד לאחיה של מרגריטה, ששניהם שירתו בצבא הגרמני.) זוהי פרידה גם ממרגריטה, אבל גם מפרנציסקה, שבעצם גידלה אותו. הוא מתגייס לצבא הצ'כי-פטריוטיזם. (ילד יתום שלא הכיר את הוריו.) הוא משרת שירות מלא, כשלוש שנים ביחידת תובלה. (פנקסי השירות שלו שמורים עד היום.) כשהשתחרר רוזי משירותו הצבאי הוא קיבל עבודה כנהג פרטי. בשנות העשרים והשלושים של המאה ה-20 היו אנשים בעלי מכוניות, אבל לא כל אחד ידע לנהוג. רוזי עבד כנראה אצל אותו רופא השיניים שאצלו עבדה מרגריטה כסייעת.

מרגריטה התחתנה עם רוזי בשנת 1930, כנראה באפריל, והיתה בחודש השישי להריונה. רוזי היה בן 23 ומרגריטה היתה בת 30.

חתונתם היתה כנראה, אזרחית. איש מהם לא היה דתי, וממילא גם לא יכלו להינשא בטקס דתי, המחייב אחד מהם להמיר את דתו.

10- ביולי נולד להם בנם הבכור - איגנץ. במהלך השנים הקרובות נולדו להם עוד שלושה ילדים: אלסי (1932), יתקה (1933), והרברט (1937). ומכאן - שבניית הזוגיות שלאחר הנישואין כמעט ולא היתה אפשרית. היו לידות בקצב אינטנסיבי.

בגיל שלוש חלתה אלסי במחלה בלתי מוגדרת ונפטרה. (כנראה סקרלטינה, או דלקת ריאות.) זה קרה לפני לידתו של הרברט, ואולי גם בשל סיבה זו הביאו את הילד הנוסף. כל השמות נבחרו כנראה ע"י רוזי וניתנו לזכר יקיריו שאותם זכר מילדותו. אין לנו אפשרות לשייך את השם למקור היום.

בברנו זורמים שני נהרות. גדת הנהר סביטבה היה מקום הבילוי של אנשי העיר. היו שם מגרשי כדורגל, מתקני ספורט, מפגשים ומועדונים. שם נהגו בני המשפחה להיפגש זה עם זה.

אחותה הגדולה של מרגריטה, מריה, נישאה לגבר צ'כי דתי קיצוני ששנא יהודים. בעקבות נישואים אלה התרחקה האחות הגדולה משאר בני המשפחה והקשר עבר בעיקר דרך אמא פרנציסקה. הזוג התגורר בכפר מרוחק ומריה נשארה מבודדת.

ההתמודדות עם אנטישמיות הפכה מנת חלקה של מרגריטה מרגע שבחרה לה בן זוג יהודי. החרם מצד הגיס לא היה אלא הכנה למה שעוד עתיד להתרחש.

האח הגדול, וילאס, כאמור נהרג במלחמת-עולם 1 ולא השאיר צאצאים. למריה היה כנראה ילד אחד שנקרא וילווצ'ק - על שמו. למשפחה, כאמור, לא היה קשר איתם עקב ניתוק האחיות זו מזו.

הקשרים עם משפחתו של פריץ היו טובים. לפריץ היו שתי בנות, גרטה ומריה (מאניה). שתי המשפחות היו נפגשות בימי ראשון על גדת הנהר, ולפעמים הדוד פריץ "נידב" את בקתת ההרים שלו לטובת משפחת גרצר, ל"וויקנד". בת הדוד מריה, שכונתה מאניה, היתה יפהפיה אמיתית, וכשהיא עברה על שפת האגם כל העיניים הביטו אחריה. היא נפטרה מאוחר יותר מאלכוהוליזם. הבת הגדולה, גרטה, הינה בעלת

בסטה ומוכרת בשוק של ברנו עד עצם היום הזה. הדוד פריץ עצמו נהרג במלחמת-עולם 2.

מוטיב השכול חזר כאן, אם כן, בפעם החמישית! מרגריטה איבדה בעשרים שנים אלה אבא, אח גדול, אחיין, בת, ועכשיו את אחיה הצעיר.

אחותה הצעירה של מרגריטה, הלנה, התחתנה עם גבר צ'כי שמאלן ונולדו להם ילד וילדה: הינדרה ולאדיה. הלנה היתה בעלת סלון לשמלות ובעלה עבד כסוכני במפעל מכונות תפירת-נעליים. גם עם משפחה זו היה לבני גרצר קשר טוב והם החזמו תכופות לביקורים משפחתיים של כוס קפה ופרוסת עוגה.

(בשנת 1993, בעיקבות מסע שורשים של אברהם (איגנץ) גרצר בברנו, הגיעה דודניתו לאדיה לביקור בארץ. היא סיירה בקיבוץ, והגיעה גם לביקור בירושלים. לקחנו אותה דרך הסמטאות המרוחות בכתובות גרפיטי לאומניות של תקופת האינתיפאדה הראשונה, והיינו עדים אפילו להתפרצות אלימה בסמטאות השוק, כנראה על קרע משפחתי. לאדיה אהבה במיוחד את הסיור בכנסיית הקבר. ארחנו אותה בביתנו בירושלים במשך שלושה ימים והתרשמנו שהיתה מאופקת מאד. היא דיברה רק צ'כית ולא הבינה שום שפה אחרת. לאדיה נפטרה בשנת 2000.)

מידי פעם היה רודולף לוקח את ילדיו לביקור אצל דודה אחת, ששמה אינו זכור. היא היתה אשה אמידה. מרגריטה לא הצטרפה לביקורים אלה בי היתה זו דודה אדוקה ביותר והיא לא איפשרה למרגריטה לבקר אצלה. שוב חזר מוטיב הפנסיות הדתית והגזענות, הפעם מצד משפחתו של רודולף. במקביל לאחותה הגדולה מריה, שנישאה לאיש קיצוני שניתק אותה ממשפחתה, ולא מוכן שהיא תהיה בקשר עם אחותה הנשואה ליהודי, כאן יש את הדודה היהודיה הקנאית, שלא מתקשרת למרגריטה בגלל נצרותה.

בשנת 1938 הופיע פתאום דוד לאו בבית המשפחה. הדוד לאו היה אחי הגדול של רודי. היתה זו הפעם הראשונה שדוד לאו הופיע לביקור בבית אחי, והשיחה שהתנהלה בין האחים תיזכר לזמן רב: הדוד לאו אמר שהוא נוסע לפלשתינה. שעקב כיבוש הסודסים בידי היטלר הולך להיות רע מאד ליהודים והוא לא מתכוון להישאר כאן ולהמתין לכך. דוד לאו ניסה בכל כוחו לשכנע את רודי להצטרף אליו. רודי אמר שהיטלר הינו סוציאליסט, שאינו שונא יהודים אלא רק עשירים. רודי האמין ששום רע לא יאונה להם.

בשנת 1938 עלה הדוד לאו על אניה שהפליגה לפלשתינה. חיתנו אותו עם אשה דתית כדי לאפשר עליה. נולד להם בן אחד, יגאל. אחר כך התגרש הדוד לאו והתגייס לצבא הבריטי. הוא עבד כל חייו בצי הסוחר וחי בחיפה עד יומו האחרון, עם חברתו לחיים, אלזה.

המלחמה החלה כידוע ב-1939, ומרגריטה ובעלה היו טרודים בארותה תקופה בניהול חנות לירקות ופירות. גם סבתא פרנציסקה עזרה להם, הן בחנות והן בשמירה על הילדים. הפרנסה בשנות המלחמה היתה קשה. רודי עבד לפעמים גם כסוכן נוסע. כשפרצה המלחמה לא ממש היה מה למכור בחנות. מרגריטה ובנה איגנץ היו מבריחים בלילות סחורה טריה הישר משדות החקלאים, תוך סיכון קבוע. מרגריטה השתמשה בבנה, שהיה זריז וקטן, שיעביר את הסחורות מבלי להתגלות.

בסוף 1941 אושפזה יתקה בבית חולים בגלל מחלת ילדים, במצב קשה. (לא זכורה המחלה המדוייקת). שאר בני המשפחה קיבלו זימון לעלות לטרנספורט שנשלח לטרנסשטאט. האם, מרגריטה, היתה פטורה מן הזימון. היא באה ללוות את בני משפחתה. קצין האס אס האחראי בדק את הניירות ושאל היכן הילדה החסרה. מרגריטה השיבה שהילדה מאושפזת בגלל מחלה זו חו. הקצין התחיל ממש להשתולל: השתגעת? הוא צעק על מרגריטה. את רוצה להדביק לי את כל המשלוח? תסתלקו לכם מיד מפה ושלא אראה אתכם. מרגריטה מיהרה לאסוף את ילדיה: איגנץ, הבכור, בן ה-11, והרברט, הקטן, בן ה-4, ודחקה ברוזי לחזור הביתה, אבל הקצין עצר בעד רוזי ושאל אותה: ומה איתך, הא? אתה כבר קיבלת את המחלה או שגם אתה עוד עלול להידבק לי בדרך? ורוזי השיב: לא, אין חשש, אני כבר קיבלתי את המחלה. אם כן עלה מיד אל הרכבת, אנחנו כבר גם ככה מתעכבים בגללכם. רוזי ומרגריטה התחבקו על הרציף, ואחר כך עלה רוזי אל הרכבת הנוסעת לטרנסשטאט. היתה זו הפעם האחרונה שראו או שמעו מרוזי.

עם תום המלחמה היו עדויות שקבוצת העבודה שאליה השתייך סיימה לבנות את המחנה בטרזין, תוך חודש וחצי, והמשיכה לריגה על מנת לבנות שם את מעוזי הגרמנים מול הרוסים. בתום המלחמה, כעבור שנים, פנתה המשפחה לממשל הצי'כי. הודעתה הרישמית של ממשלת צ'כיה - כי יש לראות את יום יציאתו מטרזין כיום מותו. ממקורות שונים למדנו, שם "משלוח" עבודה שכלל 800 פועלי דחק נותרו בחיים 16 בלבד. מרגריטה נותרה לבדה במלחמת הקיום וגידול 3 הילדים. מרגריטה המשיכה להפעיל את החנות בעזרתו של איגנץ, הבן הבכור. הילדים יתקה והרברט החלו ללכת לפעילות ב"מכבי הצעיר". יום אחד שיחק איגנץ בכדורגל עם חבריו, בכיכר השכונה. הכדור עף רחוק ושבר את שמשות המשרד של האס-אס. איגנץ ואימו זומנו לכירור. הקצין חייב אותם בתשלום חלון חדש. איגנץ התעקש ואמר שנשברה רק שמשו. פרץ ויכות. מרגריטה רצתה רק לגמור וללכת, אבל אז התפרץ איגנץ ואמר משהו מעין: "לקחתם לי את אבא שלי, אתם גרמנים מחורבנים". נפתח תיק חקירה, את מי לקחו, מה לקחו, הגרמנים לא מצאו שום דבר. רישומי הגרמנים על היהודים שנלקחו בטרנספורטים היו מרוכזים בבנין משרד הפנים שפוצץ זה מכבר. אבל לאיגנץ לא ויתרו. מאוקטובר 1944 ועד אפריל 1945 הוא שהה במחנה הריכוז טרזין. תפקידו, לדבריו, היה להשגיח על הסוס של הקצין. בסוף כל יום הוא קיבל לידיו סנדביץ עם נקניק. "עבור הסוס" אמר לו המפקד. כאילו שסוס אוכל נקניק. כך במשך חצי שנה, שרד איגנץ את המחנה והוא בן ארבע עשרה. הוא חזר הביתה עם החיילים הרוסיים ששיחררו את המחנה. סבתא פרנציסקה היתה הראשונה שהבחינה בו. היא השקיפה מהחלון והזעיקה את כולם. כעבור כמה חודשים נפטרה סבתא פרנציסקה. המחמה הסתיימה. החלו חיים חדשים.

3. בשנת 1946 הגיע לבית גרצר אדון מסויים שהזדהה כבן דודו של רודי. הוא הגיע מאוסטרליה ומצא את המשפחה בעזרת משרד ההגירה (רפטרואציה). באמתחתו היו כמה קופסאות שימורים. הוא דיבר בשפה לא זכורה. הוא סיפר שיש לו באוסטרליה חוות כבשים. הוא התגייס באוסטרליה לצבא בנות-הברית. הוא ידע שיש לו משפחה באירופה ולכן חיפש ומצא אותם. הוא מציע לאיגו, (איגנץ) שהיה אז בן 16, לעקור מכאן לאוסטרליה ולעזור לו לתחזק את החווה בתמורה לאימוצו המלא. כל זה בתנאי שאיגו ינתק את קשריו עם המשפחה כאן, לתמיד. הצעתו לא התקבלה.

איגו התגייס לזרוע של ההגנה בסוף 1947. מרגריטה נפרדת מבנה הבכור אחרי שנים של הסתמכות עליו. יחידתו עברה אימונים בבסיסים בצ'כיה והתחילה לשמור על מחנות פליטים ולעסוק בהעמסת תחמושת על אוניות משא. הוא הגיע לארץ במרץ 1949. המלחמה בארץ כמעט נגמרה. כחבר בשומר הצעיר הוא נקלט בקיבוץ מרחביה. הדבר הראשון שנתבקש לעשות - שינוי שמו. לעניין שינוי השם: איגנץ=יצחק. אבל במרחביה כבר היו כמה וכמה "יצחקים", כך ששמו שונה מיד לאברהם. הוא נולד כאיגנץ, בשם חיבה קראו לו איגו, מידי פעם גם קראו לו אינק, ולפעמים ג'ידה. כך שעוד שם בשרשרת השמות לא שינה לו הרבה, לדבריו. את מרגריטה לא הסכימו לקלוט בקיבוץ, היא היתה מבוגרת מידי. היא נכנסה לבניין נטוש בשכנות לדוד לאו, בחיפה. כשראה אברהם את מצב הדירה מיד עזב את הקיבוץ ונרתם לשפץ מעט את המקום: הוא דאג לריצוף, טיח, צבע, ניקיון. הוא משך צינור מים מבית שכן. פתאום הגיע צו גיוס. אברהם הלך עם הצו החדש ועם תעודות השחרור ללשכת הגיוס וניסה לבטל את הגיוס הלא-צפוי בטענה שכבר שירת את השנתיים שהיה חייב. אמרו לו: אתה התנדבת. לא שרתת. התנדבות איננה שירות. הגיוס האמיתי שלך מתחיל עכשיו.

יתקה והרברט הגיעו לארץ באוגוסט 1949, למחנה עולים בקרית ים. לשם הגיע נציג תנועת "גורדוניה" מקיבוץ שדה נחמיה ולקח אותם. יחד עם עוד שני בנים ושתי בנות, (כולם חברים ותיקים בקיבוץ עד היום) אל הקיבוץ. את שמותיהם העבריים הם בחרו מתוך רשימה שהכינו להם, לשביעות רצונם, כך הם טוענים. הרברט הפך לאורי, ונכנס כתלמיד מן המניין בקבוצת הבוגרים של המשק, כתה ד'. יתקה-הפכה לנורית. (יתקה =יהודית. אבל גם כאן כבר היתה יהודית אחרת, לכן היתה צריכה לבחור שם אחר. לא היתה לה בעיה לוותר על השם יהודית מכיוון שממילא לא נקראה בו אף פעם, לדבריה.)

לפני שהתגייס בפעם השנייה היתה לאברהם עבודה מסודרת: היה קבלן שהעסיק אותו בהרכבת מכוניות עבור הצבא. הם קיבלו את החלקים בארגזים והרכיבו. לפני זה עבד בתור קומפרסור. פתח ביוזים בבקרים ושטף כלים במסעדה בלילות אחר כך היה ברמן. "אבא שלי היה חמור עבודה" אומר אברהם. "והוא בהחלט הוריש לי תכונה זו." אבל הגיוס השני קטע את ה"קריירה" המהירה ואברהם נותק מביתו לשנתיים. היתה בעיה רצינית מה יהיה עם מרגריטה, אבל הצעה נדיבה מקיבוץ שדה נחמיה, לקבל אותה ואת אברהם יחד, שמה קץ להתלבטות. עם שחרורו ב-1951 התאחדה המשפחה בקיבוץ.

4. במרץ 1955 הכיר אברהם את אשתו לעתיד, מינה-מרים) לבית אדלר אשר עבדה כפקידה זוטרתית בת 19 בבחירות למפאי בחיפה. הם נישאו באוגוסט אותה שנה.

תקופת היכרותם הקצרה, בקושי, חצי שנה לאשה צעירה בת 18, הניבו נישואי בוסר רוויי מריבות ועוגמת נפש שהסתיימו בפרוד כעבור 45 שנים. נולדו להם ארבע בנות: נירה (סוף 1957), ורדה (1959), דרורה (1963), ורונית (1967). כל הארבע גדלו והתחנכו על פי ערכי הקיבוץ - החינוך המשותף במיטבו. מרים היתה מתוסכלת מאד מהמצב הבלתי אפשרי, לדעתה, לגדל תינוקות בשלט רחוק, תחת העין הבוחנת של התנועה, כש"לכל אחד יש מה להעיר". רק כשרונית היתה בת 7 עברו בקיבוץ ללינה המשפחתית. שתי הבנות הצעירות לנו בבית ההורים אבל הבוגרות כבר לא "זכו" לכך.

נורית נישאה לריכי (ריכרד) דינגוולד ונולדו להם בן ובת: שמעון (1956), ותמר (1959). נירה, ורדה ותמר היו באותה קבוצת גיל.

אורי סיים את לימודיו בקיבוץ, התגייס לצנחנים, נסע לשנתיים לאורוגווי כשליח עליה ובגיל 30 התחתן עם בת הקיבוץ, חווה (1948) ונולדו להם בת ובן: מתת (1974), ויזהר (1975).

כשהגיעה מרגריטה לקיבוץ הטילו עליה לבשל מרק לארוחות הצהריים. היה עליה להשכים קום. היא היתה צריכה לעמוד בלחצים חברתיים בעוצמות שלא היתה רגילה אליהם. לאחר שעברה את כל הכתוב להלן בחייה נשברה מול המערכת הקיבוצית. הצריף שלה עמד בקצה הקיבוץ, ממוקם בחורשה נידחת. עצים אפלים כיסו עליו. היא התכנסה בביתה ולא יצאה ממנו במשך קרוב לשלושים שנים.

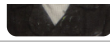
עם הבנים שבאו לראות אותה היא שוחחה דרך החלון. עם הנכדים - באותו האופן. היא גידלה אינספור חתולים והחדר המבודד היה שרוי תמיד בצחנת-מה. שלוש פעמים בכל יום הביאה לה נורית את ארוחותיה על מגש של חדר האוכל. פעם בשבוע גם באה לנקות. בלילות חמקה מרגריטה החוצה והיתה מאכילה את החיות בפירת החי, וגם שרה להם שירים. רק בשנות השבעים פתחה את הדלת לנכדיה, לביקורים שבועיים, בליל שבת, לאחר ארוחת הערב בחדר האוכל, התכנסו כולם אצל "סבתא מאמי" (מרגלית) ודיברו כולם בבת אחת, עברית, צ'כית, גרמנית. בסוף הביקור כל אחד קיבל חבילת שוקולד.

כולם בקיבוץ הללו את ה"קאמבק" האדיר שחוללה "סבתא מאמי" בשנותיה האחרונות. מאדם סגור שאינו בא בין הבריות הפכה לחברותית, יחסית, האכילה את בעלי החיים בפירת החי, טיילה בשבילי הקיבוץ ובסוף חייה גם ניאותה לצאת מ"תא המעצר" כפי שקראנו לחדר האיום שגרה בו, ולעבור לדירה נחמדה בשכונת לדודה נורית.

בגיל 85, סבתא לשש נכדות ולשני נכדים, ולשלושה נינים, נפטרה "סבתא מאמי" מן העולם. היא טרחה להיפרד מבני המשפחה לפני שאיבדה את הכרתה למשך כעשר שעות בטרם הלכה לעולמה. היא היתה צלולה לחלוטין, עירנית ומתפקדת עד לרגעיה האחרונים. יהי זכרה ברוך.

תאריך מאמר מקורי
4/5/2016
גלריית תמונות מספרות

title

תגובות לדף

הוסף תגובות

תגובות לדף

מס' תגובות: 2

6/5/2016

רעיה שלח

התמונות

תודה גם עבור התמונות. מדהים כמה נורית הייתה דומה לאמה מרגריטה וכמה ורדה דומה לאבא אברהם בצעירותו.

6/5/2016

רעיה שלח

קורות חיים מאלפים!

תודה לנירה ולאמנון! מעניין ומאלף לקרוא קורות חיים מרתקים כאלה. אשמח לקורות חיים נוספים, בעיקר של ניצולי שואה שחיים בקיבוץ. תודה לנירה ולאמנון!

